

Green Care -toiminnan kehittäminen palveluntuottajan näkökulmasta

Leena Lahtinen

Opinnäytetyö

Maaliskuu 2017

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma

Kuntoutuksen ohjaaja (AMK)

Tekijä(t) Lahtinen, Leena	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Maaliskuu 2017
	Sivumäärä 35	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Green Care -toiminnan kehittäminen palveluntuottajan näkökulmasta		
Tutkinto-ohjelma Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Heidi Kihlström, Pirjo Walden		
Toimeksiantaja(t) Green Care -koulutusmalli korkea-asteelle -hanke, Jyväskylän ammattikorkeakoulu		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Green Care on luontoon ja maaseutuympäristöön liittyvää toimintaa, jolla edistetään ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua. Green Care kattaa useita menetelmiä, joita käytetään tavoitteellisesti ja vastuullisesti sosiaali-, terveys-, kasvatus- ja kuntoutuspalveluissa erilaisien asiakasryhmien kanssa. Toimintaa harjoittaa koulutettu henkilökunta yksilöllisen asiakas- ja kuntoutussuunnitelman mukaisesti.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten Green Care -alalla toimivat palveluntuottajat toteuttavat ja kehittävät toimintaansa ja miten voidaan edistää palveluiden saavutettavuutta asiakkaille. Tavoitteena oli tuottaa tietoa toimeksiantajalle, Green Care -koulutusmalli korkea-asteelle -hankkeelle hyödynnettäväksi meneillään olevissa koulutuksissa.</p> <p>Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus ja tiedonkeruun menetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Haastatteluihin osallistui kaksi palveluntuottajaa, jotka käyttävät toiminnassaan eläin- tai luontolähtöisiä menetelmiä tai käyttävät palveluissaan Green Care -toimintamallia. Tarkoituksena oli kuulla heidän ajatuksia ja kokemuksia Green Care -toiminnan, toimintaympäristön ja palveluiden kehittämiseen liittyen. Haastatteluaineisto kerättiin helmikuussa 2017 ja analysoitiin teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla.</p> <p>Haastateltujen palveluntuottajien toiminnassa näkyy vahvasti Green Care ja tavoitteellinen työskentely asiakkaiden kanssa erilaisissa toimintaympäristöissä. Ajatukset tulevaisuudesta alalla olivat positiivisia. Toiminnan kehittämisessä ja saavutettavuuden edistämisessä olennaisena nähtiin verkostoituminen, moniammatillinen yhteistyö, toimintaympäristön ja palveluiden kehittäminen sekä palveluiden tunnettavuuden lisääminen. Haasteina koettiin esimerkiksi toiminnan aloitusvaiheessa tiedonsaanti sekä myöhemmin rahoitus ja toiminnan jatkuvuuden ja tuloksellisuuden turvaaminen.</p>		
Avainsanat (asiasanat) green care, luontohoiva, vihreä hoiva, teemahaastattelu		
Muut tiedot		

Author(s) Lahtinen, Leena	Type of publication Bachelor's thesis	Date March 2017
		Language of publication: Finnish
	Number of pages 35	Permission for web publication: x
Title of publication Developing Green Care -activity from a service provider's point of view		
Degree programme Degree Programme in Rehabilitation Counselling		
Supervisor(s) Heidi Kihlström, Pirjo Walden		
Assigned by Green Care -education model to higher education-project, JAMK University of Applied Sciences		
<p>Abstract</p> <p>Green Care is activity based on nature and countryside. The objective of Green Care is to improve people's welfare and the quality of life. It includes several methods that are used in target-oriented ways and responsibly in social work, health services, education and rehabilitation. The activities are practiced by educated staff in accordance with individual rehabilitation plans. The aim of the thesis was to examine how Green Care -service providers implement and develop their services and how to promote the accessibility of the services to the clients. The aim was also to produce information for the assignor that could be used in ongoing education.</p> <p>The research approach was qualitative, and the data collection method was a theme interview. The interviews were conducted with two service providers who used animal or nature assisted methods or the operational model of Green Care in their operations. The purpose was to hear the service provider's thoughts about and experiences related to the development of the Green Care activities, operational environment and services. The interview data was collected in February 2017, and it was analysed by using theory driven content analysis.</p> <p>Green Care and target-oriented working with the clients in different operational environments was strongly visible in the operations of the interviewed service providers. Thoughts about the future of Green Care were positive. With regard to developing and promoting the accessibility of services, the respondents highlighted networking, multi-professional co-operation, development of services and operational environment as well as increasing awareness of services. In the beginning of the business, the challenges were related to access to information. Later, financing, the continuity of operations and securing productive services were the biggest challenges.</p>		
Keywords/tags (subjects) green care, theme interview		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Green Care	4
2.1	Luontohoiva ja luontovoima	6
2.2	Green Care -toiminnan elementit ja ehdot.....	7
2.3	Luonto kuntouttajana.....	9
2.4	Aiemmat tutkimukset.....	11
3	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	13
4	Opinnäytetyön toteutus	14
4.1	Tutkimusmenetelmänä teemahaastattelu.....	14
4.2	Sisällönanalyysi.....	16
5	Tulokset	17
5.1	Green Care -toiminnan toteuttaminen	17
5.2	Toiminnan haasteet ja kehittäminen	19
5.3	Palveluiden saavutettavuus	21
5.4	Johtopäätökset	22
6	Pohdinta.....	23
6.1	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	27
	Lähteet	30
	Liitteet.....	32
	Liite 1. Haastattelukutsu	32
	Liite 2. Lupa haastatteluun.....	33
	Liite 3. Teemahaastattelurunko	34
	Liite 4. Tutkimuksen tulokset ja johtopäätökset.....	35

Kuviot

Kuvio 1. Luontohoiva- ja voima, Green Care -toiminnan menetelmät.....	6
Kuvio 2. Green Care -toiminnan elementit ja ehdot.....	8

1 Johdanto

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten Green Care -alalla toimivat palveluntuottajat toteuttavat ja kehittävät toimintaansa ja miten voidaan edistää alan palveluiden saavutettavuutta asiakkaille. Tutkimus on laadullinen ja menetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Tarkoituksena oli haastatella ja kuulla alalla toimivien palveluntuottajien ajatuksia ja kokemuksia Green Care -toiminnan, toimintaympäristön ja palveluiden kehittämiseen liittyen.

Green Care on tulevaisuuden ala ja ajankohtainen tutkimusten aihe. Green Carea luonnehditaan usein sanoilla sosiaalinen innovaatio. Suomessa Green Care -käsite esiteltiin ensi kerran vuonna 2008. Se liittyy kansainväliseen keskusteluun, jossa sillä väljästi tarkoitetaan luonnon hyödyntämistä sosiaali-, terveys- ja kasvatustalveluiden tuottamisessa. (Ilmarinen, Kirveennummi, Soini & Yli-Viikari 2011. 320.) Green Care -toiminnassa luontoa käytetään tavoitteellisesti ihmisten hyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja edistämiseksi. Se perustuu luontolähtöisiin toimintamuotoihin, joita voidaan käyttää niin metsässä, puutarhassa, maatilalla kuin puistoissakin. Osa toimintamuodoista soveltuu myös sisätiloihin. (MTT, 2014.)

Opinnäytetyön teoriaosuudessa avataan Green Care -käsitettä ja määritellään, mitä alan palvelut ovat ja millaisia ehtoja toiminnan järjestämiseen liittyy. Samalla on tuotu esille eko- ja ympäristöpsykologian näkökulmaa ja selvitetty, miten luonto vaikuttaa ihmisen hyvinvointiin. Miten luonto ja eläimet kuntouttavat ihmistä? Green Care -palveluiden kehittämiseen liittyen on kartoitettu tutkimuksia siitä, millaisia haasteita ja mahdollisuuksia toiminnassa on aiemmin havaittu olleen. Tiedonhaussa on hyödynnetty kirjastojen tietokantoja ja pyritty löytämään ajantasaista tutkimustietoa alalta. Myös erilaisia Green Care -alan hankkeita ja niiden julkaisuja on hyödynnetty.

Green Care valikoitui opinnäytetyön aiheeksi henkilökohtaisen kiinnostuksen myötä ja samalla se vastasi omia ammatillisen mielenkiinnon kohteita kuntoutuksen alalla. Kuntoutuksen ohjaajana voisi työskennellä myös Green Care -alalla tai esimerkiksi käyttää luonto- ja eläinavusteisia menetelmiä asiakas- ja ohjaustyössä.

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Green Care -koulutusmalli korkea-asteelle -hanke. Hankkeessa kehitetään korkea-asteelle joustavaa koulutusmallia, jolla lisätään osaamista luontolähtöisten menetelmien hyödyntämisessä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu on mukana hankkeessa kehittämässä koulutusta ohjaustaitoihin ja toimintaympäristöihin liittyviin teemoihin, joista jälkimmäiseen myös tämä aihe liittyy. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa hankkeelle tietoa hyödynnettäväksi meneillään olevissa koulutuksissa.

2 Green Care

Green Care on luontoon ja maaseutuympäristöön liittyvää toimintaa, jolla edistetään ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua. Green Care kattaa useita menetelmiä, joita käytetään tavoitteellisesti ja vastuullisesti sosiaali-, terveys-, kasvatus- ja kuntoutuspalveluissa erilaisten asiakasryhmien kanssa. Hyvinvointia lisäävät vaikutukset syntyvät muun muassa luonnon elvyttävyyden, osallisuuden ja kokemuksellisuuden avulla. Green Care-toiminta sijoittuu usein luontoympäristöön tai maatilalle, mutta luonnon elementtejä voidaan tuoda ja hyödyntää myös kaupunki- ja laitospäristöissä. Toimintaa harjoittaa koulutettu henkilökunta yksilöllisen asiakas- ja kuntoutussuunnitelman mukaisesti. (Ilmarinen ym. 2011. 329-330.)

Suomessa Green Care -käsite esiteltiin ensi kerran vuonna 2008. Käsite liittyy kansainväliseen keskusteluun, jossa sillä väljästi tarkoitetaan luonnon hyödyntämistä sosiaali-, terveys- ja kasvatuspalvelujen tuottamisessa. (Ilmarinen ym. 2011. 320.) Green Care on laaja käsite, jolle ei toistaiseksi ole löytynyt varsinaista suomenkielistä vastinetta. Usein puhutaan kuitenkin vihreästä hoivasta tai luonto- ja eläinavusteisista menetelmistä.

Green Care -käsitteen juuret ovat Alankomaissa, jossa jo 1970-luvulla puhuttiin care farm -tiloista. Nämä olivat maatiloja, jotka hyödynsivät maatilaympäristöä ja –toimintoja tuottamissaan sosiaalipalveluissa. Maatila voi toimia monipuolisena hoiva- ja kuntoutusympäristönä asiakkaille esimerkiksi maatilan töiden, eläinten hoidon,

luonnossa liikkumisen tai muiden vastaavien aktiviteettien kautta. Tämänkaltaista hoivamaataloutta on tänä päivänä erityisesti Norjassa, Hollannissa ja Italiassa. Yhtenä Green Care -toiminnan suuntauksena on terapia, jossa hyödynnetään kasveja, puutarhoja ja maisemia. Tällaista puutarhaterapiaa on kehitetty voimakkaasti etenkin Iso-Britanniassa, Itävallassa ja Saksassa. Eläinavusteisessa toiminnassa taas hyödynnetään koti- tai lemmikkieläimiä asiakkaiden kuntoutuksen tai hyvinvoinnin edistämiseksi. (Ilmarinen ym. 2011, 321-322; Yliviikari 2009, 10-11.) Suomessa tunnetuimmat eläinavusteisen toiminnan menetelmät ovat ratsastusterapia ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Eläinavusteisessa työskentelyssä voidaan käyttää myös esimerkiksi kissoja, koiria, lehmiä, laamaeläimiä, vuohia, lampaita tai kanoja ja tehdä esimerkiksi vierailuja hoitolaitoksiin. Luontoympäristön käyttöä kuntoutuksessa on kehitetty erityisesti seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan parissa sekä ekopsykologiaan perustuvissa harjoitteissa esimerkiksi nuoriso- ja sosiaalityön ja kasvatuspalveluiden saralla. (Green Care Finland ry, 2017.)

Green Care -toimintaa voidaan soveltaa erilaisille ja eri-ikäisille asiakkaille. Olennaista on huomioida asiakkaan toimintakyky ja toimintaympäristön mahdollisuudet. Norjassa vertailtiin kahden dementiaa sairastaville suunnattujen päivähoitoyksikön toiminnan vaikutuksia. Toinen yksiköistä oli perinteinen päivähoitoyksikkö ja toinen sijaitsi Green Care -toimintaa harjoittavalla maatilalla. Todettiin, että päivähoitotoiminta Green Care -tilalla ei välttämättä sovi henkilöille, joilla on allergioita tai joilla ei ole minkäänlaista yhteyttä maaseutuelämään. Myös fyysinen terveys voi asettaa rajoituksia osallistua päivittäiseen toimintaan esimerkiksi eläinten ruokintaan, tallien siivoukseen ja muihin päivän aktiviteetteihin. Perinteisessä päivähoitopalvelussa tällaisia rajoituksia fyysisen terveyden suhteen ei ole, mutta toisaalta toiminta ei välttämättä sovi asiakkaille, jotka ovat eläneet läpi elämänsä maaseudulla ja kosketuksissa luontoon. Tutkimuksessa todettiin, että palveluissa tulee huomioida asiakkaiden yksilöllisyys ja mahdollistaa asiakkaille mielekäs palvelu huomioiden heidän omat tarpeensa. (Enmarker, Hellzen, Myren & Saur. 2016.)

2.1 Luontohoiva ja luontovoima

Green Care -palvelut voidaan jakaa luontohoivan ja luontovoiman palveluihin.

Luontohoivan palvelut ovat julkisen sektorin järjestämisvastuulla olevia hoivan, kuntoutuksen ja sosiaalityön palveluita. Monet luontohoivan palvelut edellyttävät tuottajalta sosiaali- ja terveysalan koulutusta tai yhteistyötä koulutettujen toimijoiden kanssa. Luontohoivan asiakkaita luonnehtii tietynlainen haavoittuva asema, kuten hoivan ja kuntoutuksen tarve tai syrjäytymisuhka.

Luontohoivapalvelujen tavoitteena on useimmiten asiakkaiden kuntoutus- tai hoitosuunnitelman mukainen terveyden, toimintakyvyn tai elämänlaadun parantaminen. Sosiaali- ja terveysalan palveluihin liittyy olennaisesti monia toimintaa ohjaavia lakeja ja säädöksiä. (MTT, THL ja Lapin AMK 2014, 7.) Näitä luontohoivan palveluita ja kappaleen lopussa esiteltäviä luontovoiman palveluita sekä Green Care -toimintaan liittyviä eläin- ja luontolähtöisiä menetelmiä on kuvattu tarkemmin kuviossa 1 alla.

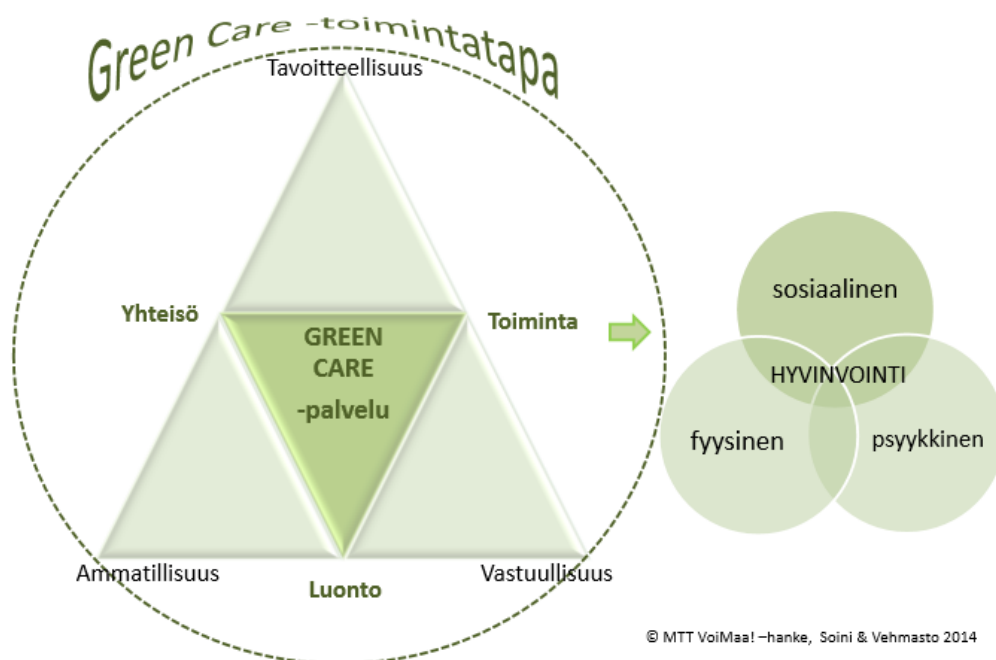

Kuvio 1. Luontohoiva- ja voima, Green Care -toiminnan menetelmät. (Green Care Finland ry. 2017.)

Luontovoiman palveluihin voivat kuulua tavoitteelliset luontolähtöiset työhyvinvointipalvelut, muut hyvinvointi- ja ohjelmapalvelut sekä harrastus-, kasvatus- ja virkistyspalvelut. Luontovoiman asiakkaat eivät yleensä ole erityisen haavoittuvassa asemassa ja nämä palvelut harvemmin kuuluvat julkisen sektorin järjestämisvastuulle. Asiakkailla voi kuitenkin olla erityisiä ohjaukseen, välineisiin ja esteettömyyteen liittyviä tarpeita. Luontovoiman palveluita voivat tuottaa monet erilaiset tahot. Palveluntuottajilla ei ole sosiaali- ja terveysalan koulutusvaatimuksia eikä palveluihin liity yhtä voimakasta valvontaa kuin luontohoivan palveluihin. (MTT, THL ja Lapin AMK 2014, 7.)

2.2 Green Care -toiminnan elementit ja ehdot

Green Care -toiminnan kolme peruselementtiä ovat luonto, toiminta ja yhteisö. Näitä elementtejä eri tavoin yhdistämällä ja painottamalla syntyvät Green Care -toiminnan hyvinvointivaikutukset. Ensimmäinen ja välttämättömin elementti on *luonto*, jota käytetään helpottamaan, vahvistamaan tai nopeuttamaan intervention terapeuttisia, kuntouttavia ja ohjauksellisia tavoitteita. Käytännössä se tarkoittaa, että terapia, hoito tai ohjaustilanne tapahtuu luontoympäristössä tai niissä käytetään luontoelementtejä. Toinen Green Carea määrittävä elementti on *toiminta* ja sen kytkeytyminen luontoon. Toimiminen luonnossa, luonnon kanssa tai luonnon hyväksi voi parhaimmillaan lisätä suunnitellun ja tavoitteellisen intervention vaikutusta. Luonto voi olla tekemisen ja toiminnan tausta, jolloin se tarjoaa rauhoittavan, kokemuksellisen ja esteettisen ympäristön. Luonto voi olla myös toiminnan kohde tai väline, jolloin ihminen on luonnon kanssa aktiivisessa vuorovaikutuksessa. Kolmas elementti on *yhteisö*, jossa toiminta tapahtuu. Yhteisö mahdollistaa osallisuuden. Vuorovaikutteisuus kiinnittää yksilön yhteisöön ja voi tuoda hyväksynnän tunteen. Parhaimmillaan yhteisön sosiaalinen tuki ylläpitää yksilön terveyttä ja lisää toiminnan vaikuttavuutta. Osallisuuden tunne Green Care -toiminnassa voi syntyä paitsi vuorovaikutuksessa ihmisten, myös eläinten, luonnon tai tietyn paikan kanssa. (Tulkki 2012, 21-23.) Green Care -toiminnan elementit eli luonto, toiminta ja yhteisö ovat nähtävissä myös seuraavassa kuviossa 2.

Kuvio 2. Green Care -toiminnan elementit ja ehdot. (MTT, THL & Lapin AMK 2014, 6.)

Kuten kuviosta 2 nähdään, Green Care -toiminta ei rakennu vain toimintaa määrittävistä elementeistä vaan on olemassa tiettyjä ehtoja, joiden tulisi täyttyä, jotta toiminnan kohdalla voidaan puhua Green Caresta. Määritellyt ehdot liittyvät toiminnan ammatillisuuteen, tavoitteellisuuteen ja vastuullisuuteen. Ammatillisuus tarkoittaa, että toiminnan tulee noudattaa ammattialan lainsäädäntöä ja eettisiä ohjeita. Palvelun tarjoajalla tulee olla riittävä ammatillinen koulutus tarjottavaan palveluun ja käytettyyn menetelmään nähden. Ammatillisuuden vaatimukset tulee suhteuttaa tarjottavaan palveluun ja asiakasryhmän tarpeisiin ja odotuksiin. Green Care -palveluja voidaan tuottaa myös yhteistyönä eri alojen ammattilaisten kanssa ja ammatillisuutta säätelee muutamien alojen luvanvaraisuus ja lopulta myös ammattietiikka. (Ilmarinen ym. 2011, 325.)

Lyhyt luontokokemus ei välttämättä tuota yksilön tai ryhmän hoito- tai kuntoutustavoitteiden mukaisia tuloksia. Toiminnan tulisikin olla suunnitelmallista ja pitkäjänteistä, jotta tavoitteisiin olisi mahdollista päästä. Tavoitteellisuuden lisäksi puhutaan myös toiminnan vastuullisuudesta, palvelun laatu-ulottuvuudesta. Laadulla viitataan useimmiten niiden ominaisuuksien muodostamaan kokonaisuuteen, joista muodostuu organisaation kyky täyttää siihen kohdistuvat odotukset ja vaatimukset.

Vastuullisuudella viitataan niihin tekijöihin, jotka määrittelevät toiminnan ulkoisia puitteita ja toimintaprosessia. (Ilmarinen ym. 2011, 326; Tulkki 2012, 23.)

2.3 Luonto kuntouttajana

Luonnon hyvinvointivaikutukset ihmiseen on tunnettu jo pitkään. Luonnossa oleskelu ja liikkuminen lisäävät ihmisten hyvinvointia ja terveyttä. Luontoa on perinteisesti käytetty hyvinvoinnin tukena myös sosiaali-, terveys- ja kasvatusalalla. Salovuori (2014, 8) kuvaa miten esimerkiksi psykiatrisia sairaaloita sijoitettiin luonnonkauniille paikoille ja tuberkuloosipotilaita vietiin hengittämään mäntykankaiden raitista ilmaa. Jo silloin, kun tieteellinen näyttö puuttui, hoitohenkilökunnalla oli hiljaista tietoa luontoympäristön parantavasta voimasta. Luontoympäristöjen käyttöön liittyvä kokemustieto sai kuitenkin vähitellen väistyä hoidon ja kuntoutuksen medikalisoitumisen myötä. Viime vuosikymmeninä mielenkiinto luonnon hyvinvointivaikutusten hyödyntämiseen on kuitenkin herännyt uudelleen.

Eko- ja ympäristöpsykologia painottavat luontoympäristön myönteistä vaikutusta ihmiseen. Tutkimusten mukaan vaikutukset ovat erittäin nopeita, syntyvät aivoissamme ilman tietoista ajattelua ja välittyvät kokonaisvaltaisesti fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiimme. Ekopsykologia keskittyy ihmisen ja luonnon väliseen yhteyteen. Sen käytännöllisenä lähtökohtana on luonnosta vieraantumisen ennaltaehkäisy ja hoitaminen. Ihmisen psyykkiseen kehitykseen ja hyvinvointiin eivät vaikuta vain synnynnäiset, fysiologiset ja sosiaaliset tekijät vaan myös ympäristö, jossa ihminen elää. Ekopsykologia korostaa kestäväen kehityksen merkitystä ihmisen ja ympäristön hyvinvoinnille. Kun luonto voi hyvin, myös ihmisen on helpompi voida hyvin. Ihminen on osa luontoa ja luonnosta vieraantunut elämäntyyli aiheuttaa fyysistä ja psyykkistä pahoinvointia. (Anundi, Juusola & Suomi 2016, 29; Salonen 2006, 50-52.)

Salonen (2010, 60-62) käyttää luontoympäristöön liittyvästä psyykkisestä kokemuksesta termejä elvyttävä ja terapeutin luontokokemus. Termien taustalla ovat ympäristöpsykologiset tutkimukset ja hänen omat, psykologin työssä saadut kokemukset. Elvyttävyyteen liittyy lähinnä psyykkisen hyvinvoinnin ja terveyden

vahvistaminen sekä mielenterveyden ennaltaehkäiseviä tekijöitä. Elvyttävä vaikutus voi olla vahvistava, selkiinnyttävä, virkistävä, rauhoittava tai rentouttava.

Terapeuttiset vaikutukset liittyvät kokemukseen, jossa jo olemassa oleva psyykkinen ongelma, kuormitus, häiriö tai sairaus helpottuu tai jopa paranee.

Tutkimuksissa on todettu, että tärkeimmät fyysiset ja elvyttävät luontoympäristöt ovat luonto- ja viherympäristöjä sekä luontoelementtejä kuten puut, pensaat, kukat ja vesi. Kaupungissa mielipaikkoja kartoitettaessa esille nousivat ulkoilu- ja liikuntamahdollisuudet ja esteettiset elämykset luonnossa. Arvostettiin rauhaa, hiljaisuutta, tuoksuja, ääniä, tilaa ja vapauden tunnetta sekä luonnon tuomaa vaihtelua arkeen. Myös eläimet koettiin tärkeiksi luontokokemuksiksi. Eläimiä, erityisesti hevosia ja lemmikkieläimiä käytetään usein osana kuntoutusta tai terapiaa. Kyse on pitkälti vuorovaikutuksesta ihmisen ja eläimen välillä. Kohtaamisessa eläimen kanssa asiakas joutuu rauhoittumaan, keskittymään hetkeen ja työntämään tavanomaiset huolenaiheet sivuun. Eläin voi toimia muutoksen aktivoijana, joka katkaisee vaikean elämäntilanteen tai auttaa löytämään uusia ratkaisuja ongelmatilanteeseen. Eläimet alentavat ihmisen stressiä. Toisinaan asiakas voi kokea eläimen kohtaamisen helpompana kuin ihmisen kanssa, koska ihmissuhteisiin saattaa liittyä erilaisia jännitteitä ja ennakkokäsityksiä tai -odotuksia. (Salonen 2010, 63-64.)

Eräässä alan haastattelututkimuksessa seurattiin kahden vuoden ajan Green Care -toiminnan vaikutuksia nuoriin kolmessa eri yksikössä. Nuoret olivat haavoittuvassa asemassa tai syrjäytymisvaarassa. Green Care tarjosi nuorille vaihtoehdon päästä työskentelemään esimerkiksi eläinten, maanviljelyn tai muiden luontoon liittyvien työtehtävien parissa. Tärkeinä asioina toiminnassa pidettiin toimintaa ohjaavan kyky luoda yhteisön kesken positiivinen ilmapiiri ja nuorten mahdollisuus saada kykyjään vastaavia työtehtäviä. Kokemukset eläinten ja luonnon parissa tarjosivat tukea nuorille, jotka eivät välttämättä luottaneet ihmisiin ja tarvitsivat turvallisia tilanteita positiivisen itsetuntemuksen luomiseen. Toiminta auttoi nuoria motivoitumaan myöhemmin koulutukseen ja työelämään. Green Caren todettiin olevan tärkeä lisä perinteisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin, auttavan ihmisiä takaisin tyydyttävään elämäntilanteeseen ja edistävän samalla osallisuutta yhteiskunnassa. (Agdal, Hopfenbeck & Kogstad. 2014.)

2.4 Aiemmat tutkimukset

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Green Care -koulutusmalli korkea-asteelle -hanke ja tämän hankkeen kautta on äskettäin tehty kaksi opinnäytetyötä Jyväskylän ammattikorkeakoulussa toimintaterapian koulutusohjelmassa. Liimatta (2016, 3-4) selvitti opinnäytetyössään, mitä aloittavan Green Care -yrittäjän tulee ottaa huomioon suunnitellessaan toimintaterapiapalvelujen tarjoamista maatilaympäristössä. Tutkimuksessa nousi esille useita toiminnaissa huomioitavia asioita. Toimintaterapiapalvelujen tarjoamista valvotaan aluehallintoviraston ja Kelan toimesta ja toisaalla maaseutuvirasto ja Evira asettavat säädökset maatalan toiminnalle. Lisäksi tulee huomioida rakennusluvut, esteettömyys, turvallisuus, maatalan vuodenkierto ja eläintautien torjunta. Toimitilojen maatilaympäristöön siirtämistä edellyttävä selvitystyö, rahoituksen ja lupien hakeminen sekä rakentaminen vievät paljon yrittäjän aikaa ja voimavaroja. Yhtäaikaisen kuntoutus- ja maatilayrityksen johtamisen kuvattiin olevan raskasta ja aikaa vievää. (Mts. 28-30.) Lahti ja Mäenpää (2016, 1) suorittivat kyselytutkimuksen toimintaterapeuttien kokemuksista luontoympäristön hyödyntämisestä lasten toimintaterapiassa. Tutkimuksen mukaan toimintaterapeutit hyödynsivät luontoympäristöä monipuolisesti lasten erilaisten taitojen ja valmiuksien tukemiseen. Toimintaterapeutit kuvasivat havaintojaan, joissa luonto nähtiin motivoivana, vapauttavana ja virkistävänä nautinnontuojana. Luonnon nähtiin vaikuttavan myös lapsen keskittymiseen ja toiminnan jäsentymiseen. (Mts. 23-26.)

Green Care on ajankohtainen tutkimusten aihe ja eri ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden lisäksi on tehty yliopistojen pro gradu -tutkielmia esimerkiksi luonnon tai puutarhatoiminnan vaikutuksista hyvinvointiin. Tässä opinnäytetyössä green care -alaan ja esimerkiksi kuntoutukseen liittyvää tutkimustietoa on haettu eri tietokannoista (EBSCO, Aleksi, Arto, Melinda) ja hyödynnetty esimerkiksi terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ja luonnonvarakeskuksen (Luke) julkaisuja sekä sosiaali- ja terveysministeriön (STM) avointa julkaisuarkistoa. Haasteena on ollut löytää luotettavia tieteellisiä tutkimuksia ja artikkeleita elektronisessa muodossa. Saatavilla

on ollut kuitenkin esimerkiksi erilaisia päättäneiden ja meneillään olevien hankkeiden julkaisuja.

Yliviikari (2009, 3) oli mukana hankkeessa, jossa kartoitettiin, millaisia liiketoimintamahdollisuuksia maaseudulla on tuottaa hoiva-, hyvinvointi- ja kasvatuspalveluja, joissa maatilojen ja maaseudun resursseja hyödynnetään uudella tavalla. Samalla selvitettiin, mitkä yhteiskunnan reunaehdot yhtäältä rajaavat ja toisaalta tukevat toimialan kehitystä. Havaittiin, että palvelujen kehittäminen hoiva-alalla vaatii tuotteistamista ja oikeat kohderyhmät tavoittavaa markkinointia. Myös tietoa maaseutuluonnon, eläinten ja kasvien merkityksestä ja vaikuttavuudesta kuntoutuksessa tarvitaan lisää.

Voimaa! -Green Care -yrittäjyydestä elinvoimaa maaseudulle (2011-2013) oli valtakunnallinen kehittämishanke, jossa luotiin yhteisiä sisältöjä ja rakenteita Green Care -toimintaan. Keskeisenä haasteena oli selkeyttää Green Care -käsitettä ja -palvelukonseptia sekä kehittää alan laadunhallintaa, koulutusta ja toimijoiden yhteistyötä. (MTT 2014, 3.) Hankkeen raportin mukaan Green Care -toiminnan haasteena on nähty esimerkiksi alan yritysten liiketoimintaosaaminen, markkinointi ja tuotteistaminen. Green Care -käsitteen määrittely on ollut haasteellista ja lisäksi on koettu tiedonpuutetta. Alan palvelut eivät hahmotu ostajille riittävän selkeästi vaan on kaivattu täsmällisempää ja selkeämpää palvelumuotoilua. Lisäksi kaivattiin palvelujen vaikuttavuuden osoittamista ja ammatillisuutta. Kiristyvän taloudellisen kilpailun ja palvelujen keskittymiskehityksen myötä uhkana on nähty olevan myös se, miten pienet yritykset pärjäävät kilpailutuksissa ja toisaalta palvelujen lyhyet ostositoumukset. Palvelunostajat saattavat myös pelätä luontolähtöisyyden lisäävän kustannuksia, mieltävät Green Care -tyyppiset palvelut luksukseksi ja vaihtoehdoksi peruspalveluiden kehittämiseksi. Kuitenkin esimerkiksi sosiaalipalvelujen ostajat ovat nähneet Green Care -toiminnan mahdollisuutena kehittää asiakaslähtöisiä ja laadukkaita palveluja, jotka tukevat asukkaiden elämänlaatua, inhimillisyyden vahvistamista ja osallisuutta. Alan kehittymisen esteenä on arvioitu olevan myös se, että useimmat alan palveluntuottajat toimivat itsenäisesti ja esille nostettiin yhteistyön merkitys niin yksityisen, julkisen kuin kolmannenkin sektorin kanssa. (Mts. 19-20.)

Norjassa suoritettiin laadullinen tutkimus, jossa oli haastateltavana seitsemän Green Care -palveluiden tuottajaa. Tarkoituksena oli lisätä tietoa ja ymmärrystä mahdollisuuksista ja haasteista, joita Green Care -palveluiden tuottajat kohtaavat sekä tarkastella tuottajien asemaa. Tulosten mukaan haasteena koettiin tietynlainen toiminnan epävarmuus, heikko ennustettavuus sekä monimutkainen yhteistyö viranomaisten ja sidosryhmien kanssa. Pyrkimykseen lisätä alan palveluiden laadunvalvontaa suhtauduttiin myönteisesti. Green Care -palveluiden tuottajaksi pääseminen on vaatinut haastatelluilta maanviljelijöiltä toiminnan laajentamista ja terapeutin ympäristön luomista tilalle. Alalla työskentelyn koettiin vaativan aitoa kiinnostusta ja uskoa Green Care -ajatukseen sekä kykyä ajatella luovasti ja innovatiivisesti. Palkitsevana tuottajat kokivat työssään asiakkaiden tilanteen seurannan, esimerkiksi asiakkaan edistyminen tai uuden taidon oppiminen. Tuottajat kohtaavat työssään asiakkaita, joilla voi olla erilaisia sosiaalisia haasteita. Tällaisissa tilanteissa tuottajat kokivat roolinsa työssä toisinaan epäselväksi ja esille nousi tarve ammatillisen osaamisen vahvistamisesta. (Eriksson, Granrud & Lund 2015.)

3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön aiheena on Green Care -toiminnan kehittäminen palveluntuottajien näkökulmasta. Tarkoituksena oli haastatella ja kuulla alalla toimivien palveluntuottajien ajatuksia ja kokemuksia Green Care -toiminnan, toimintaympäristön ja palveluiden kehittämiseen liittyen. Tavoitteena oli selvittää, miten palveluntuottajat kehittäisivät Green Care -toimintaansa ja miten voisi edistää palveluiden saavutettavuutta asiakkaille.

Tutkimuksessa haettiin vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

Millaisia Green Care -palveluita tuottajat tarjoavat? / Miten palveluntuottajat toteuttavat Green Care -toimintaa?

Miten palveluntuottajat kehittäisivät Green Care -toimintaa?

Miten edistetään Green Care -palveluiden saavutettavuutta asiakkaille?

4 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyön tekemisestä sovittiin alustavasti syksyllä 2015 toimeksiantajan, Green Care -koulutusmalli korkea-asteelle -hankkeen yhteyshenkilön kanssa. Varsinainen työ käynnistyi syksyllä 2016 tutkimussuunnitelman kirjoittamisella. Aineiston keruu, analysointi ja opinnäytetyön kirjoittaminen toteutui kevään 2017 aikana.

4.1 Tutkimusmenetelmänä teemahaastattelu

Tämä opinnäytetyö on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullinen tutkimus pyrkii ymmärtämään ilmiötä eli sitä, mistä ilmiössä on kyse. Tutkimuksella pyritään löydöksiin ilman tilastollisia menetelmiä tai muita määrällisiä keinoja. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään sanoja ja lauseita ja määrällinen tutkimus perustuu lukuihin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei pyritä määrällisen tutkimuksen mukaisiin yleistyksiin. Tavoitteena on sen sijaan tutkittavan ilmiön kuvaaminen, ymmärtäminen ja tulokinnan antaminen. Tällä pyritään ilmiön syvälliseen ymmärtämiseen. (Kananen 2014, 18.)

Tutkimusmenetelmänä käytetään teemahaastattelua, joka tarkoittaa kahden ihmisen välistä keskustelua aihe kerrallaan. Tutkija on etukäteen miettinyt aiheet eli teemat, joista keskustellaan tutkittavan kanssa. Teema on hyvin yleisluontoinen ja oikeastaan keskustelun aihe. Teemat saadaan tutkittavan ilmiön ennakonäkemyksestä.

(Kananen 2014, 70.) Näin pyritään varmistumaan siitä, että tutkittavaa keskustelutetaan kaikista niistä aiheista, jotka liittyvät ilmiöön. Ennen haastattelua laaditaan teemahaastattelurunko ennakkokäsitysten pohjalta. Haastattelurungosta selviää keskusteltavat aiheet ja keskustelun aikana voidaan esittää tarkentavia ja syventäviä kysymyksiä. Olennaista on esittää mahdollisimman yleisluonteisia, avoimia kysymyksiä, joiden tuloksena haastateltava kertoo omaa tarinaansa aihealueesta eli siitä, miten hän näkee, kokee ja jäsentää aihetta. (Mts. 76-79.)

Teemahaastatteluissa tarkoitus oli kuulla alalla toimivien palveluntuottajien ajatuksia ja kokemuksia Green Care -toiminnan, toimintaympäristön ja palveluiden kehittämiseen liittyen. Haastattelut toteutettiin puhelimitse ja kasvotusten erikseen

sovittuina ajankohtina. Tavoitteena oli saada haastateltavaksi rajattu joukko palveluntuottajia eli noin 2-3 haastateltavaa. Heitä etsittiin ensisijaisesti Pirkanmaan alueelta, mutta myöhemmin hakua laajennettiin muualle Suomeen. Tammikuussa 2017 kahden viikon aikana lähestyttiin sähköpostitse kuutta (6kpl) palveluntuottajaa. Sähköpostiviesti on esitetty liitteessä 1. Tavoitteena oli löytää keskenään erilaisia haastateltavia, jotka käyttävät toiminnassaan eläin- tai luontoavusteisia menetelmiä erilaisissa toimintaympäristöissä tai käyttävät palveluissaan Green Care -toimintatapaa. Yhteydenottoon vastasi neljä (4kpl) haastateltavaa, joista kaksi (2kpl) lupautui heti haastatteluun. Kaksi vastaajaa epäili soveltuvuuttaan haastatteluun ja heidän kohdallaan haastattelut eivät lopulta toteutuneet. Tämän jälkeen etsittiin vielä uusia haastateltavia tuloksetta. Haastateltavien löytäminen osoittautui työlääksi ja aikaa vieväksi vaiheeksi ja lopulta tutkimukseen osallistui kaksi palveluntuottajaa.

Helmikuussa 2017 suoritettiin kaksi haastattelua. Ensimmäinen haastattelu tehtiin puhelimitse nauhoittaen. Haastateltava toimi Varsinais-Suomessa yrittäjänä, joka kehittää ja toteuttaa koira-avusteisia työskentelymenetelmiä ihmisten hyvinvoinnin hyväksi. Asiakkaat ovat pääasiassa ikäihmisiä ja kehitysvammaisia, mutta myös lapsiryhmiä. Yrittäjän konttori sijaitsee kotona, mutta varsinainen työskentely tapahtuu kentällä erilaisissa toimintaympäristöissä. Toinen haastattelu tehtiin kasvatusten palveluntuottajan luona ja kyseessä oli perheyritys, luomulammastila Pirkanmaan alueella. Yritys tarjoaa kehitysvammaisille aikuisille asumispalvelua sekä ohjattua työ- ja päivätoimintaa maatilalla. Pääpaino tilalla on lampaiden hoidossa, mutta tilalla on myös muita kotieläimiä kuten vuohia, kanoja, possuja ja kaneja. Näiden hoito ja ruokinta ovat osa työ- ja päivätoimintaa ja lisäksi tilanhoitoon sisältyy esimerkiksi metsätöitä, puutarhaviljelyä ja erilaisia huolto- ja kunnostustöitä.

Haastatteluun osallistuminen oli vapaaehtoista ja lupa pyydettiin etukäteen sähköpostitse tai kirjallisesti paikan päällä. Haastattelulupa on esitetty liitteessä 2. Haastatteluun osallistuville kerrottiin myös, että haastattelut nauhoitetaan, tiedot käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä ja aineisto tuhotaan opinnäytetyön valmistuttua. Valmiista työstä ei käy ilmi osallistujien henkilöllisyys, mutta työssä kuvaillaan, millaista toimintaa palveluntuottaja järjestää ja saatetaan käyttää joitakin yksittäisiä lainauksia haastatteluista. Aluksi käytiin läpi haastattelun tarkoitusta ja

teemoja. Haastattelut etenivät näin valmiin haastattelurungon mukaan, joka esitetään liitteessä 3. Avoimien kysymysten myötä haastateltava sai itse kertoa ja kuvata ajatuksiaan ja kokemuksiaan aiheesta. Kysymyksiin ei näin voi vastata vain kyllä tai ei vaan aiheesta saadaan laajempaa tietoa ja ymmärrystä. Samalla voitiin esittää esimerkiksi syventäviä kysymyksiä tai pyytää selventämään epäselväksi jääneitä asioita.

4.2 Sisällönanalyysi

Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin eli aineisto muutettiin tekstimuotoon. Haastatteluaineisto, kysymykset vastauksineen pyrittiin kirjaamaan mahdollisimman sanatarkasti puhekieltä noudattaen. Litterointia voidaan suorittaa eri tasoilla ja tässä vaiheessa jätettiin litteroimatta erilaiset äännähdykset, taustalta kuuluneet äänet, toistot tai erilaiset täytesanat (esim. sit, tota, niinku). Harkitusti jätettiin litteroimatta myös täysin aiheeseen liittymättömät puheet. Litterointi suoritettiin heti haastattelun jälkeen tai seuraavana päivänä, kun keskustelut olivat vielä tuoreessa muistissa. Puhelinhaastattelun yhteydessä tehtiin myös muistiinpanoja kirjallisesti, mutta kasvotusten keskustellessa keskityttiin kuuntelemaan ja olemaan läsnä. Ensimmäisestä 32min kestäneestä puhelinhaastattelusta litteroitiin viisi (5) liuskaa tekstiä tekstinkäsittelyohjelmalla (fonttikoko 12, rivinväli 1,5) ja tähän kului aikaa noin kolme tuntia. Toinen haastattelu kesti 31min ja tapahtui kasvotusten yrityksen tiloissa. Haastateltavana oli yrityksen toiminnanjohtaja ja kolmantena läsnä tapaamisessa oli myös yrityksessä harjoittelussa ollut opiskelija. Tästä haastattelusta litteroitiin myös viisi (5) liuskaa tekstiä ja aikaa tähän kului noin kolme tuntia.

Tässä tutkimuksessa käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia, jolloin analyysi etenee aineiston ehdoilla, mutta liitetään teoreettisiin käsitteisiin. Teoriaohjaavassa analyysissa käsitteet tuodaan esille valmiina, ilmiöstä jo tiedettynä. (Sarajärvi & Tuomi 2011, 117.) Teemahaastattelussa haasteena on litteroidun aineiston laajuus, jolloin aineiston analysointi sellaisenaan on haastavaa. (Kananen 2014, 103-104.) Litteroitua aineistoa lähdettiin selkeyttämään ja tiivistämään teemoittelemalla. Teemoittelulla haetaan aineistosta eri haastatteluja ja vastauksia yhdistäviä ja toisaalta myös erottavia piirteitä. Löydetty teemat saattavat pohjautua valmiisiin

haastattelun teemoihin ja odotettavaa onkin, että ainakin lähtökohtateemat nousevat esille. Näiden lisäksi esille saattaa nousta lukuisia muita teemoja. (Hirsjärvi ym. 2015, 179.) Valmiiden haastattelussa olleiden teemojen lisäksi tässä vaiheessa käytettiin apuna myös tutkimuskysymyksiä. Litteroidut aineistot tulostettiin ja niitä luettiin useita kertoja. Aluksi työtä tehtiin käsin alle- ja yliviivaten, värikoodien avulla ja tekstin marginaaliin merkattiin mahdollisia teemoja. Pian siirryttiin tekemään jaottelua tekstinkäsittelyohjelmalla ”leikkaa ja liimaa” -toiminnolla jaotellen tekstiä teemojen ja tutkimuskysymysten alle. Tämän jälkeen etsittiin eri teemojen esiintymisen väliltä säännönmukaisuuksia tai samankaltaisuuksia. Tavoitteena oli saada yhdistettyä eri teemoja. Tämän jälkeen työskentely eteni tulosten tulkintaan. Tutkimuksen tulokset esitellään kappaleessa 5 ja kyseisen kappaleen väliotsikot muodostuivat pitkälti teemojen ja tutkimuskysymysten kautta.

Analyysi ei ole laadullisen tutkimuksen viimeinen vaihe vaan koko tutkimusprosessin eri vaiheissa mukana oleva toiminta, joka ohjaa itsessään tutkimusprosessia ja tiedonkeruuta. Laadullisessa tutkimuksessa ei voida etukäteen määritellä, kuinka paljon ja mitä tietoa tai aineistoa kerätään. Aineistoa kerätään niin paljon, että tutkimusongelma ratkeaa ja tutkija ymmärtää ilmiön. (Kananen 2014, 18-19.) Aineistonkeruun aikana myös opinnäytetyön teoriapohja tarkentui. Ilmiöön perehtyessä tiedonhakua voitiin keskittää oikeisiin aiheisiin.

5 Tulokset

5.1 Green Care -toiminnan toteuttaminen

Palveluntuottajien ja toimintaympäristön kuvaus

Ensimmäinen haastateltava toimi yrittäjänä, joka kehittää ja toteuttaa koira-avusteisia työskentelymenetelmiä ihmisten hyvinvoinnin hyväksi. Yrittäjällä on kotonaan konttori, mutta pääasiassa varsinainen työskentely tapahtuu kentällä erilaisissa toimintaympäristöissä esimerkiksi palvelutaloissa, kouluissa, kirjastoissa tai kadulla. Asiakkaat ovat pääasiassa ikäihmisiä ja kehitysvammaisia, mutta myös

lapsiryhmiä. Haastateltava toimi aiemmin varhaiskasvatuksen alalla ja kouluttautui myöhemmin eläinavusteiseksi valmentajaksi ja eläintaitokouluttajaksi.

Vapaaehtoistoiminta koira-avusteisuuden parissa alkoi 2000-luvun alusta ja vuosien varrella heräsi ajatus siitä, miten toimintaa voisi toteuttaa myös ammattimaisesti.

Myös asiakaskunnassa oli selkeä tarve koira-avusteiselle toiminnalle ja haastateltava perusti oman yrityksen vuonna 2011.

Toisena haastateltavana palveluntuottajana oli perheyritys, luomulammastila, joka tarjoaa kehitysvammaisille aikuisille asumispalvelua sekä ohjattua työ- ja päivätoimintaa maatilalla. Tila on toiminut vuodesta 2001 ja päätuotantosuuntana on lampaiden kasvatusta. Tilalla tuotetaan lampaan lihaa ja villaa ja lisäksi tilalla on kotieläimiä, kuten vuohia, kanoja, possuja, kaneja ja kissoja. Kotieläinten ruokinta ja hoito ovat osa työ- ja päivätoimintaa. Lisäksi toimintaan sisältyy maatilalla erilaisia metsätöitä, puutarhaviljelyä sekä huolto- ja kunnostustöitä.

Vuonna 2015 perustettiin tilan läheisyyteen ryhmäkoti, jossa on tilat viidelle kehitysvammaiselle aikuiselle. Ryhmäkoti on kaksikerroksinen omakotitalo ja kiinteistö määrittää osaltaan sitä, millaista palvelua yksikkö voi siellä tuottaa. Kyseessä on ohjatun asumisen yksikkö, jossa työskentelee sosiaali- ja terveysalan koulutuksen saaneita ohjaajia kahdessa vuorossa. Henkilökuntaa on paikalla aamusta iltamyöhään ja öisin käytössä on hätäkutsupainikejärjestelmä, josta tulee hälytys maatilalle. Ennen toiminnan aloitusta kartoitettiin muutostöiden tarve palo- ja pelastusviranomaisten sekä Valviran kanssa. Kiinteistöön asennettiin esimerkiksi sprinklauksia, lisättiin palo-osastointia ja poistumisteitä sekä asukkaiden omia huoneita suurennettiin.

Haastatellulla tilan emännällä ja toiminnanjohtajalla on sosiaali- ja kasvatustalon koulutustausta ja pitkä työkokemus erityisryhmien parista erilaisissa yksiköissä, hankkeissa ja projekteissa sekä koulumaailmasta. Tausta viljelijänä ja elämäntapa luonnon ja eläinten keskellä lapsuudesta alkaen toi ajatuksen työskentelystä Green Care -alalla.

Asiakkaat palveluissa

Ensimmäinen haastateltava kuvasi eläinavusteisten menetelmien soveltuvan hyvin erilaisille ja eri-ikäisille asiakkaille. Asiakkaat eivät varsinaisesti ohjautu palveluihin vaan heidät haetaan itse. Työtä tehdään pitkälti hankerahoituksen puitteissa. Yrittäjällä on myös erilaisia yhteistyökumppaneita esimerkiksi lastenpsykiatrian, fysio- ja toimintaterapeuttien ja kulttuuritoimen puolelta.

Lammastilalle päivä- ja työtoimintaan sekä asumisyksikköön asiakkaat ohjautuvat kuntien kautta. Toiminnan suunnitteluvaiheessa he olivat aktiivisesti yhteydessä kuntiin, kertoivat toiminnasta ja viranomaiset tutustuivat yksikköön etukäteen. Yhteydenottoja tulee myös asiakkaiden omaisilta, mutta kaikki asiakkaat ohjautuvat heille lopulta kuntien kautta. Pääasiassa asiakkaat ovat lähiseudulta. Yhteistyötä tehdään myös eri oppilaitosten kanssa esimerkiksi opintojen ja työssäoppimisjaksojen myötä.

Haastateltavia pyydettiin kuvailemaan Green Care -toiminnan etuja ja hyötyjä asiakkaille. Kysyttiin, ovatko he työssään havainneet esimerkiksi muutoksia asiakkaan käyttäytymisessä tai toiminnassa? Haastateltavat kuvasivat esimerkiksi toimintansa aktivoivan ihmisiä ja lisäävän osallisuutta. Eläimen läsnäolo voi rauhoittaa ja luoda positiivisen ilmapiirin, joka rohkaisee asiakkaita mukaan toimintaan. Asiakkaan läheisiltä on saatu hyvää palautetta, asiakkaan elämäntilanne on parantunut tai vuorovaikutustilanteissa olleet ongelmat ovat lieventyneet. Asiakkaat saattavat itse tuoda esille, että he nauttivat tai viihtyvät tilanteessa tai odottavat innoissaan esimerkiksi seuraavaa käyntiä tai tapahtumaa. Keskusteluissa esille nousi kuitenkin myös se, että luotettavan vaikuttavuusarvion tekeminen vaatisi asiakkaiden historian tuntemista pitkältä ajalta ja erillistä tutkimusta.

5.2 Toiminnan haasteet ja kehittäminen

Haasteet ja ongelmat

Haastateltavia pyydettiin kuvailemaan erilaisia haasteita tai ongelmia, joita heillä on parhaillaan tai on ollut toimintansa aikana. Yksi haastateltavista toi esille rahoituksen, joka tulee pitkälti hankkeiden kautta. Hankkeet itsessään koettiin

positiivisina ja niiden kautta on päästy tekemään erilaisia kokeiluja erilaisten asiakkaiden kanssa. Ongelmana on kuitenkin ollut hankkeiden lyhytkestoisuus, jolloin toiminta ei jää pysyväksi. Taloustilanne ja säästöt heijastuvat alalle ja pysyvään toimintaan on toisinaan vaikea saada maksajaa.

Haasteena koettiin myös esimerkiksi eläinavusteisuuden parissa vapaaehtoistoiminnan ja ammatillisen toiminnan erottaminen toisistaan. Haastateltava kuvasi, että toisinaan oletetaan, että kun työskennellään eläinten tai luonnon parissa niin palvelut ovat ilmaisia. Ammatillinen toiminta on kuitenkin tavoitteellista ja tähtää esimerkiksi asiakkaan kuntoutumiseen.

”Yhtään väheksymättä, se eläimen läheisyys, läsnäolo ja rapsutus ovat tärkeitä. Jos opetat koiralle jotain muuta tai teet yhteistyötä esimerkiksi fysioterapeutin tai psykiatrin kanssa niin silloin siinä toiminnassa on tavoite. Puhutaan tavoitteellisesta työskentelystä ja silloin vastaanottajan pitäisi kyllä ymmärtää, että on asioita, joista pitää maksaa.”

Maatilaympäristössä toiminnan aloitusvaiheessa haasteet liittyivät esimerkiksi erilaisiin lupa- ja viranomaisasioihin tai kiinteistön muutostöihin. Ensimmäistä kertaa asioita tehdessä, erilaiset selvittelyt ja tiedonhaku eri yksiköistä vaativat oman aikansa eikä tietoa ole valmiina kootusti yhdessä paikassa. Kokonaisuutena vastaanotto uudelle toimijalle oli kuitenkin myönteinen ja heidät nähtiin vaihtoehtoisena palveluna, jota ei ole aiemmin alueella ollut. Myös oman asenteen merkitystä korostettiin.

”Ehkä tämä on meidänkin tapa toimia. Ei heti olla luovuttamassa vaan sitkeästi pienistä vastoinkäymisistä huolimatta ajatellaan, että kyllä tähän aina joku ratkaisu löytyy.”

Toiminnan kehittäminen

Haastatteluissa kysyttiin, miten palveluntuottajat näkevät tulevaisuuden Green Care -alalla ja miten itse kehittäisivät toimintaansa palveluntuottajana. Vastauksissa Green Care nähtiin kasvavana ja kehittyvänä alana. Ihmisten tietämys alasta ja erilaisista

palveluista on lisääntynyt ja siihen suhtaudutaan myönteisesti. Green Care nähdään vaihtoehtona, mitä ei ole aiemmin ollut tarjolla. Haastateltavat painottivat pysymistä niin sanotusti ajan hermolla. Seurataan, mitä Green Care -alalla ja ympärillä tapahtuu, kehitetään toimintaa, yritetään luoda uutta ja lisätään omaa osaamista. Painotettiin myös sitä, miten itse työssä tekemällä ja kokemuksen kautta oppii jatkuvasti uutta.

Ammattilaisverkostojen ja erilaisten yhdistysten toiminnassa mukana oleminen nähtiin tärkeänä myös jatkossa. Yhteistyö muiden alan toimijoiden kanssa, mahdollisesti yhteistyökumppanuus nähtiin toivottavana. Yhteistyöllä kaksi toimijaa voisi esimerkiksi täydentää toistensa palveluja. Yhteistyön toivottiin olevan nimenomaan rakentavaa ja keskusteluissa esille nousi myös huoli alan lisääntyvästä kilpailusta ja esimerkiksi mahdollisten liikeideoiden varastamisesta. Maatilalla pohdittiin konkreettisesti toiminnan laajentamista ja palvelujen lisäämistä. Ryhmäkotia pyritään laajentamaan ja työ- ja päivätoimintaa kehittämään. Lampaanvillan jalostamista ja esimerkiksi metsätöitä pyritään lisäämään. Tavoitteena on myös lisätä puutarhaviljelyä ja samalla kasvattaa tilan omavaraisuutta.

5.3 Palveluiden saavutettavuus

Toiminnan kehittämiseen liittyen haastatteluissa pohdittiin myös sitä, miten Green Care -palveluiden tunnettavuutta ja saavutettavuutta asiakkaille voisi edistää. Tärkeimpänä esille nousi verkostoituminen ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyö voisi olla esimerkiksi ajatusten vaihtoa tai erilaisten tapahtumien järjestämistä. Erilaisia tilaisuuksia ja tapahtumia kaivattiin järjestettävän myös kohdennetusti eri ryhmille tai alueille esimerkiksi hoivamaatiloille, luontoyrittäjille tai tietyn alueen palveluntuottajille. Tapahtumien kautta tärkeänä koettiin, että Green Care voisi tuoda suuremman yleisön tietoisuuteen ja lisätä näkyvyyttä esimerkiksi median kautta. Toisaalta vastaajat toivoivat erikseen kohdennettujen tilaisuuksien lisäksi, että myös moniammatillista yhteistyötä lisättäisiin ja tehtäisiin laajemmin yhteistyötä, ei vain omassa piirissä tai oman alan sisällä.

Erilaisiin hankkeisiin suhtauduttiin positiivisesti ja niiden koettiin tuovan myös asiakkaille hyviä ja hyödyllisiä kokeiluja ja toisinaan pysyviäkin toimintamalleja. Hankkeiden kautta tietoa voidaan jakaa laajemmaltikin. Haastateltavat tekivät yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa ja kokivat heidän tuntevan Green Carea jo kohtuullisen hyvin. Eräs vastaajista kuvasi, että yksittäisistä paikoista kiinnostusta varmasti löytyy, mutta paljon riippuu myös kunkin yksikön vastaavan työntekijän suhtautumisesta Green Care -palveluihin. Keskusteluissa pohdittiin erilaisten koulutustilaisuuksien järjestämistä eri yrityksille ja myös julkiselle sektorille. Eräs vastaajista toivoi enemmän yhteistyötä myös oppilaitosten kanssa ja, että alalla toimivia yrittäjiä pyydetäisiin enemmän koulutuksiin luennoimaan aiheesta tai kertomaan käytännön kokemuksistaan työssä.

Haastateltavat nostivat esille myös valtakunnallisen Green Care Finland ry:n tiedonjakajana ja yhteistyön lisääjänä alalla. Yksi vastaajista toi myös esille kyseisen yhdistyksen hallinnoiman Green Care -laatumerkin hakemisen ja sen hyödyntämisen tulevaisuudessa myös palveluiden markkinoinnissa.

Tutkimuksen tuloksia ja seuraavassa kappaleessa esiteltäviä johtopäätöksiä on pyritty havainnollistamaan taulukolla liitteessä 4.

5.4 Johtopäätökset

Tutkimukseen osallistuneiden palveluntuottajien toiminnassa näkyy vahvasti Green Care -toimintamalli. Eläin- ja luontoavusteisia menetelmiä käytetään toiminnan tukena erilaisissa toimintaympäristöissä ja toiminnan tavoitteena on lisätä yksilön hyvinvointia. Toimintaympäristönä saattaa olla maatila, asumisyksikkö tai toiminta tapahtuu kentällä esimerkiksi koulussa, päiväkodissa, kirjastossa tai palvelutalossa. Toimintaan liittyy olennaisesti erilaiset eläimet, esimerkiksi koirat ja lampaat tai itse toiminta tapahtuu luontoympäristössä esimerkiksi metsässä tai puutarhassa. Palveluntuottajien asiakkaiden kirjo osoittautui laajaksi, mikä osaltaan kuvaa sitä miten monenlaisille ja eri-ikäisille asiakkaille Green Care -toimintaa voidaan soveltaa. Green Care -toiminnan vaikutukset asiakkaisiin nähtiin myönteisinä. Sen koettiin muun muassa aktivoivan asiakkaita ja lisäävän osallisuutta yhteisössä. Luotettavien

vaikuttavuusarvioiden tekemiseen kuitenkin koetaan vaativan tarkempaa tutkimusta ja asiakkaiden tilanteen pitempiaikaista seuranta.

Tutkimuksessa pyrittiin hakemaan vastausta myös siihen, miten palveluntuottajat kehittäisivät Green Care -toimintaa. Tämän tutkimuksen perusteella palveluntuottajat saattavat kokea haasteena esimerkiksi rahoituksen ja tätä kautta toiminnan jatkuvuuden ja tuloksellisuuden turvaamisen. Toiminnan aloitusvaiheeseen liittyy esimerkiksi lupa- ja viranomaisasioita, joiden selvittely on aikaavievää ja tietoa ei ole valmiina kootusti yhdessä paikassa. Palveluntuottajien ajatukset tulevaisuudesta Green Care -alalla ovat kuitenkin positiivisia ja ala nähtiin kasvavana ja kehittyvänä. Alalla työskentely vaatii jatkuvaa uuden oppimista ja luomista. Toiminnan kehittämisessä olennaisena nähtiin esimerkiksi yhteistyö muiden alan toimijoiden kanssa, toiminnan laajentaminen tai palveluvalikoiman ja toimintaympäristön kehittäminen.

Tavoitteena oli myös kartoittaa keinoja, miten Green Care -palveluiden saavutettavuutta asiakkaille voidaan lisätä. Tämän tutkimuksen perusteella tämä tapahtuisi pitkälti Green Care -alan tunnettavuutta lisäämällä. Esille nousi verkostoituminen ja yhteistyö muiden alan toimijoiden kanssa. Yhteistyön kautta voidaan toteuttaa erilaisia tilaisuuksia ja tapahtumia kohdennetusti eri ryhmille ja alueille ja näiden yhteydessä lisätä näkyvyyttä esimerkiksi median kautta. Positiivisena on koettu yhteistyö erilaisten hankkeiden ja sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa. Myös Green Care -alaan liittyvä koulutus ja esimerkiksi yhteistyö oppilaitosten kanssa tai erilaisten koulutustilaisuuksien yhteydessä nähtiin toivottavana.

6 Pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten Green Care -alalla toimivat palveluntuottajat toteuttavat ja kehittävät toimintaansa sekä miten voisi edistää alan palveluiden saavutettavuutta asiakkaille. Tutkimuksen tulokset kuvaavat haastateltujen palveluntuottajien näkemyksiä palveluiden, toiminnan,

toimintaympäristön ja saavutettavuuden kehittämisestä. Tarkoituksena oli kuulla nimenomaan palveluntuottajien ajatuksia aiheesta ja tutkimusmenetelmänä teemahaastattelu osoittautui tässä toimivaksi ratkaisuksi.

Yhtenä tutkimuskysymyksenä oli, miten palveluntuottajat toteuttavat Green Care -toimintaa. Tämän kysymyksen myötä perehdyttiin Green Care -alaan ja alan palveluihin niin teoriassa kuin käytännön tasollakin. Yksi haastattelu toteutettiin palveluntuottajan yrityksen tiloissa, jolloin myös opinnäytetyön tekijänä sai konkreettisemmän kuvan toiminnan luonteesta. Green Care -toiminnan kolme elementtiä eli luonto, toiminta ja yhteisö näkyivät myös tutkimukseen osallistuneiden palveluntuottajien toiminnassa ja palveluissa. Toiminta tapahtuu luontoympäristössä tai siinä käytetään apuna luontoelementtejä. Yhteisö, jossa toiminta tapahtuu aktivoi asiakkaita ja mahdollistaa osallisuuden. Asiakkaat kokevat sosiaalisen kanssakäymisen muiden ihmisten kanssa tärkeänä ja virkistävänä.

Tutkimukseen osallistuneet tuottivat luontohoivan palveluja, jolloin asiakkailta on tarve kuntoutukselle tai hoivalle. Tavoitteena on asiakkaan hyvinvoinnin, toimintakyvyn tai elämänlaadun parantaminen luonto- ja eläinlähöisten menetelmien avulla. Luontohoivan palveluiden tuottajalta vaaditaan sosiaali- ja terveysalan koulutusta tai yhteistyötä koulutettujen toimijoiden kanssa. Sama ajatus näkyy Green Care -toiminnan ehdoissa, joiden mukaan toiminnan tulee olla ammatillista, tavoitteellista ja vastuullista. Tutkimukseen osallistuneilla palveluntuottajilla oli taustalla sosiaali- ja terveysalan koulutus, työkokemusta tai he tekivät yhteistyötä alan toimijoiden kanssa. Ammatillisuuden lisäksi toiminnassa näkyi myös tavoitteellisuus eli pitkäjänteinen työskentely asiakkaiden hyväksi. Haasteena kuitenkin oli, miten toteutetaan tavoitteellista toimintaa esimerkiksi hanketyöskentelyssä, joka on usein kausittaista ja tilanne vaihtelee rahoituksen mukaan. Hankkeissa tehdään hyviä kokeiluja, mutta ongelmana on saada uusia toimintamalleja pysyväksi käytännöksi. Toiminnan vastuullisuuteen liittyy olennaisesti se, että palvelu on laadukasta. Odotuksia palvelun laatuun tulee paitsi asiakkailta, myös tilaajilta. Haastatelluilla palveluntuottajilla tilanne vaikutti olevan hyvä, sillä asiakkaita riitti ja tulijoita olisi edelleen. Palaute palveluista on ollut myönteistä ja esimerkiksi julkisella sektorilla Green Care -toiminta nähdään

täydentävänä vaihtoehtona palveluvalikoimassa. Green Care -toiminta sopii asiakkaille, jotka ovat innostuneita luonnosta ja eläimistä. Ihmisten erilaisuus huomioiden on ymmärrettävää, että kaikki eivät kuitenkaan innostu tällaisesta luontolähtöisestä toiminnasta. Esimerkiksi maatilalla tuli esille se, miten työ- ja päivätoiminnan asiakkaat viihtyvät ja arvostavat sitä, että pääsevät tekemään niin sanotusti oikeita töitä, ei vain askartelua tai käsitöitä. Suomessa tällaista hoivaan ja kuntoutukseen liittyvää toimintaa on maatiloilla vielä kohtuullisen vähän, mutta esimerkiksi ikäihmisten perhehoito maatiloilla on todennäköisesti yleistymässä. Green Caren voidaan nähdä lisäävän työllisyyttä myös maaseudulla ja antaa osalle mahdollisuuden hankkia oma toimeentulonsa esimerkiksi kotitalalla tulevaisuudessakin.

Yhtenä tavoitteena oli myös kartoittaa keinoja, miten Green Care -palveluiden saavutettavuutta asiakkaille voidaan edistää. Tämä saattoi olla jossain määrin haastava kysymys ja saavutettavuutta pohdittiin pitkälti palveluiden tunnettavuuden edistämisen kautta. Vastauksissa painottuivat verkostoitumisen ja rakentavan yhteistyön merkitys alalla. Tuloksia kootessa yllättävää oli se, että haastatteluissa tuotiin vain vähäisesti esille palveluiden markkinointiin ja liiketoiminnan kehittämiseen liittyviä asioita. Jälkikäteen voidaan todeta, että haastattelurungossa olisi voinut olla erikseen selkeä kysymys palveluiden markkinoinnista. Haastatteluihin osallistuneet kuitenkin toimivat aktiivisesti alan verkostoissa ja esittelevät palvelujaan esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Luotetaanko kuitenkin liiaksi siihen, että Green Care -palveluista innostuneet hakeutuvat itse toiminnan ääreen? Toisaalta osalle asiakkaat ohjautuvat kuntien kautta, joten palveluiden voimakas markkinointi suoraan käyttäjille voidaan nähdä toissijaisena. Eräs vastaajista toi esille sitä, että osa edelleen mieltää eläin- ja luontoavusteiset menetelmät puuhasteluksi, pitää sitä harrasteluna tai vapaaehtoistoimintana. On saatettu ääneen ihmetellä sitä, miten tällaisesta toiminnasta voidaan periä maksua. Kenties ongelmana on yleinen asenneilmapiiri? Aikana, jolloin jonotetaan ilmaistuotteita, odotetaan palveluiden olevan maksuttomia tai vähintäänkin todella halpoja. Voidaan olettaa ihmisten tekevän työtään vain kutsumuksesta. Esimerkiksi eläinavusteisuudessa niin sanottujen terapiaeläinten koulutus vaatii aikaa ja osaamista, jolloin kyse ei ole enää

harrastelusta. Haastatelluilla alalla toimivilla on erityinen innostus Green Carea kohtaan, joka näkyi ja kuului myös heidän puheistaan. He ovat yhdistäneet esimerkiksi elämänmittaisen harrastuksena työhönsä, koska kokevat asian tärkeäksi ja kokevat saaneensa luonnosta ja eläimistä itsekkin paljon, ja haluavat näin jakaa tätä tietoa ympärilleen. Jokainen meistä tarvitsee kuitenkin toimeentulonsa, joten tällaiset Green Carea kohtaan liittyvät asenteet yllättivät.

Palveluntuottajat toivoivat verkostoitumista ja moniammatillista yhteistyötä esimerkiksi oppilaitosten ja yksittäisten yritysten kanssa, jolloin tietoa voisi paremmin jakaa työelämään ja tuleville alan ammattilaisille. Kenties Green Care -palveluiden tunnettavuuden lisääminen vaatisi myös isompia rakenteellisia muutoksia valtakunnan tasolla ja sitä, että palveluiden vaikuttavuudesta olisi selkeä näyttö. Yksi keino palveluiden markkinoinnissa on juuri vaikuttavuustutkimuksen tekeminen. Luonnon ja eläinten hyvinvointivaikutuksia on tutkittu laajasti, mutta vaikuttavuustutkimuksia voisivat teettää myös yksittäiset palveluntuottajat toiminnastaan. Jos toiminnan osoitetaan olevan Green Care -toiminnan ehtojen mukaisesti ammatillista, tavoitteellista ja vastuullista, on sitä helpompi myös markkinoida edelleen. Eräs haastatelluista toi esille myös Green Care -laatumerkin haun. Tammikuusta 2017 alkaen palveluntuottajat ovat voineet hakea Green Care -laatumerkkiä, jota hallinnoi Green Care Finland ry. Laatumerkin tavoitteena on Green Care -palveluiden arvostuksen ja tunnettavuuden lisääminen. Palveluntuottaja voi tällä erottautua ja markkinoida palveluitaan vastuullisesti tuotettuina. (Green Care Finland ry. 2017.)

Palveluntuottajien ajatukset tulevaisuudesta Green Care -alalla olivat positiivisia ja ala nähtiin kasvavana ja kehittyvänä. Alalla työskentely vaatii aitoa innostusta Green Carea kohtaan sekä halukkuutta uuden oppimiseen ja toiminnan kehittämiseen. Aloittelevalta yrittäjältä esimerkiksi toimintaympäristöön liittyvät muutokset ja lupa- ja viranomaisasioiden selvittely vie aikaa. Toiminnan kehittämisessä edelleen on tärkeää pysyä ajantasalla alalla tapahtuvista muutoksista, luoda uutta ja pohtia esimerkiksi oman toimintaympäristön ja palveluvalikoiman toimivuutta. Green Care -alalla työskentely voidaan nähdä haastavana, mutta palkitsevana.

Tulevina tutkimusaiheina voisi olla Green Care -toiminnan markkinointiin ja liiketoimintaosaamiseen liittyvät teemat. Miten yksittäinen yrittäjä voisi edistää omaa liiketoimintaansa Green Care -alalla? Yrityksissä voisi olla tilausta omien palveluiden vaikuttavuusarvioille. Miten asiakkaan toimintakyky tai kuntoutuminen on edistynyt palveluiden äärellä? Miten asiakkaat ja palveluiden käyttäjät kokevat itse hyötyvänsä palveluista?

6.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta tulisi kyetä arvioimaan koko opinnäytetyöprosessin ajan. Arvioinnissa olennaista on tarkka raportointi opinnäytetyön alusta loppuun asti. Tulee osata kuvata ja perustella, mitä tutkitaan, miksi ja miten. Teoriaa käsiteltäessä ja lähteitä valitessa tulee arvioida lähteiden luotettavuutta kriittisesti ja käyttää lähdeviitteitä aina toisen tekstiä lainatessa tai siihen viitatessa. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2014.)

Tämän opinnäytetyön eettisyyttä ja luotettavuutta ja näiden edistämistä pohdittiin jo suunnitteluvaiheessa, syksyllä 2016 tutkimussuunnitelmaa laadittaessa. Teoriaa käsiteltäessä on kiinnitetty huomiota lähteiden luotettavuuteen ja käytetty lähdeviitteitä. Hirsjärvi ja muut toteavat, että laadullisen tutkimuksen luotettavuutta kohentaa tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta. (Hirsjärvi ym. 2014, 232.) Tämän tutkimuksen toteuttamista kuvattiin tarkemmin kappaleessa 4. Aineistoa kerättiin haastatteluilla ja osallistujiksi pyrittiin löytämään luotettavia Green Care -alalla jo toimivia palveluntuottajia. Työssä on pyritty kuvaamaan haastateltavien taustatietoja ja toimintaympäristöä sekä itse haastattelutilannetta ja mahdollisia häiriötekijöitä. Haastatteluihin osallistuminen oli vapaaehtoista ja suostumus pyydettiin etukäteen sähköpostitse tai kirjallisesti haastattelutilanteessa. Valmiissa työssä ei käy ilmi haastateltavien henkilöllisyys. Haastattelutilanteisiin pyrittiin menemään avoimin mielin ilman ennakkokäsityksiä aiheesta ja tarkoituksena oli kuulla haastateltavan ajatuksia annetuista teemoista ja antaa heidän vapaasti kertoa omista kokemuksistaan. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin, joka helpotti aineiston työstämistä myöhemmin. Aineistoa analysoitiin teemoittelemalla ja työssä

on pyritty kuvaamaan myös tätä vaihetta ja teemojen luomista. Tutkimuksen aineisto säilytettiin asianmukaisesti ja tuhotaan opinnäytetyön valmistuttua.

Haastatteluihin liittyi joitakin haasteita, jotka vaikuttavat osaltaan tutkimuksen luotettavuuteen ja eettisyyteen. Haastattelijalla ei ole laajaa kokemusta tällaisista haastattelutilanteista, mikä voi osaltaan vaikuttaa haastatteluiden sujuvuuteen. Tähän osaltaan auttoi etukäteen laadittu haastattelurunko, jonka mukaan haastattelu eteni sekä haastattelujen nauhoittaminen ja litterointi. Yhtenä haasteena on ollut haastateltavien henkilöllisyyden salaaminen. Green Care -alalla toimivat tuntevat usein toisensa ja tämän vuoksi raportoinnissa on kiinnitetty huomiota siihen, että esille ei nostettaisi liian yksityiskohtaisia tietoja palveluntuottajista.

Laadullisessa tutkimuksessa tulkinnan tekeminen on oma taitolajinsa. Samasta aineistosta voidaan tehdä monia tulkintoja vaihtamalla tarkastelukulmaa ja tutkimusongelmaa. (Kananen 2010, 69.) Tässä opinnäytetyössä on käyty läpi aiheeseen liittyvää teoretietoa ja aiempia tutkimuksia. Teoriaohjaavaan sisällönanalyysiin päädyttiin, sillä taustalla oli jonkinlainen ennakkokäsitys ilmiöstä, vaikka analyysi perustui pitkälti myös aineistoon. Tutkimuksen tarkoituksena oli kuulla nimenomaan palveluntuottajien ajatuksia ja kokemuksia aiheesta. Heidän näkemyksistään tehtyjä tulkintoja on tuotu esille kappaleessa 5, jossa esiteltiin tutkimuksen tulokset ja niistä tehdyt johtopäätökset. Tekstissä on käytetty myös suoria lainauksia haastateltavien puheista tehosteina ja lisäämään tutkimuksen luotettavuutta. Opinnäytetyöprosessin aikana on pohdittu, mikä on riittävä määrä haastateltavia tähän tutkimukseen. Haastateltavia oli tarkoitus ottaa mukaan rajattu joukko, 2-3 kpl ja lopulta osallistujia oli kaksi. Tämän tutkimuksen tulokset pohjautuvatkin heidän kokemuksiin ja vastauksiin, ja joku toinen tai toiset haastateltavat saattaisivat tuoda esille toisenlaisia näkökulmia aiheeseen. Laajempi joukko haastateltavia olisi voinut tuoda tutkimukseen vaihtelevampia tuloksia, mutta toisaalta aineisto olisi ollut haastavampi käsitellä. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on kuitenkin ollut ymmärtää ilmiötä, selittää ja kuvata sitä sanallisesti. Tarkoituksena ei ole ollut kuvata asioita tilastollisten menetelmien, lukujen avulla tai tehdä yleistyksiä aiheesta.

Opinnäytetyöllä on toimeksiantaja, jonka ajatuksia ja toiveita on kuultu prosessin aikana. Opinnäytetyöstä tehtiin myös erillinen kirjallinen sopimus toimeksiantajan kanssa ja tavoitteena on ollut, että opinnäytetyön tuottama tieto olisi hyödynnettävissä myöhemmin. Työskentelyssä on huomioitu rehelliset toimintatavat ja pyritty avoimuuteen. Opinnäytetyö esitettiin maaliskuussa 2017 Jyväskylän ammattikorkeakoulussa ja on jatkossa julkisesti kaikkien luettavissa.

Lähteet

- Agdal, R., Hopfenbeck, M. S. & Kogstad, R. E. 2014. Narratives of Natural Recovery: Youth Experience of Social Inclusion Through Green Care. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 11 (6). Viitattu 23.3.2017. <https://www.janet.finna.fi>. Norwegian Open Research Archives (NORA).
- Anundi, E., Juusola, M. & Suomi, A. 2016. Vihreä hoiva ja voima. Helsinki. Terapia- ja valmennuskeskus Helsingin Majakka.
- Enmarker, I., Hellzen, O., Myren, G. E. & Saur, E. 2016. The influence of place on everyday life: observations of persons with dementia in regular day and at the green care farm. *Health* 2016. Viitattu 23.3.2017. <https://www.janet.finna.fi>. SwePub.
- Eriksson, B. G., Granrud, A. & Lund, I. E. 2015. Green Care From The Provider's Perspective: An Insecure Position Facing Different Social Worlds. *SAGE Open* 5 (1). Viitattu 27.2.2017. <https://www.janet.finna.fi>. Norwegian Open Research Archives (NORA).
- Green Care Finland ry. 2017. Valtakunnallinen yhdistys. Green Care menetelmät. Viitattu 8.3.2017. <http://www.gcfinland.fi/green-care-/menetelmat/>.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2015. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Gaudeamus Helsinki University Press. Viitattu 9.2.2017. <https://www.janet.finna.fi>, Ellibs library.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2014. Tutki ja kirjoita. 19. painos. Helsinki. Tammi.
- Ilmarinen, K., Kirveennummi, A., Soini, K. & Yli-Viikari, A. 2011. Green care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä. *Yhteiskuntapolitiikka* 76.
- Kajaanin ammattikorkeakoulu. 2014. Opinnäytetyöpakki. Eettisyys. Viitattu 12.12.2016. <http://193.167.122.14/Opari/ontTukiEettisyys.aspx>.
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen tutkimuksen vaihe vaiheelta. Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Lahti, E. & Mäenpää, L. 2016. Luonto yllättää toimivuudellaan. Kyselytutkimus toimintaterapeuttien kokemuksista luontoympäristön hyödyntämisestä lasten toimintaterapiassa. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala. Toimintaterapian tutkinto-ohjelma. Viitattu 31.1.2017. <http://theseus.fi/handle/10024/118560>.

Liimatta, H. 2016. Maatila toimintaterapia ympäristönä. Aloittavan Green Care -yrittäjän näkökulma. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala. Toimintaterapian tutkinto-ohjelma. Viitattu 31.1.2017. <http://theseus.fi/handle/10024/113796>.

MTT. 2014. Green Care -toimintatavan suuntaviivat Suomessa. Verkkojulkaisu. Viitattu 12.2.2017. <http://jukuri.luke.fi/handle/10024/482161>.

MTT, THL ja Lapin AMK. 2014. Green Care -työkirja. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos sekä Lapin ammattikorkeakoulu. Verkkojulkaisu. Viitattu 5.12.2016. <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/mtt/julkaisut/green-care-tyokirja-17.3.2014.pdf>.

Salonen, K. 2010. Mielen luonto. Eko- ja ympäristöpsykologian näkökulma. Helsinki. Green Spot.

Salonen, K. 2006. Ihminen on luontoa. Teoksessa Ekopsykologia ja perinnetieto. Toim. I. Heiskanen & K. Kailo. Helsinki. Green Spot.

Salovuori, T. 2014. Luonto kuntoutumisen tukena. Tampere. Mediapinta.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa. Tammi.

Tulkki, A. 2012. Green Care -hyvinvoinnin luontolähtöistä tukemista. Teoksessa Green Care -hyvinvointia pohjoisen luonnosta. Toim. H. Jankkila. Rovaniemen ammattikorkeakoulu. 21-23.

Yli-Viikari, A. 2009. Green Care. Terveyttä ja hyvinvointia maatilalta. Jokioinen. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus.

Liitteet

Liite 1. Haastattelukutsu

Hei!

Opiskelen kuntoutuksen ohjaajaksi (AMK) Jyväskylän ammattikorkeakoulussa ja teen opinnäytetyötä aiheesta ”Green Care -toiminnan kehittäminen palveluntuottajan näkökulmasta”. Opinnäytetyön toimeksiantajana on Green Care -koulutusmalli korkea-asteelle -hanke.

Etsin vapaaehtoisia Green Care -alalla toimivia palveluntuottajia osallistumaan haastatteluun. Tarkoituksena on kuulla alalla toimivien ajatuksia ja kokemuksia Green Care -toiminnan, toimintaympäristön ja palveluiden kehittämiseen liittyen. Tavoitteena on selvittää, miten palveluntuottajat kehittäisivät Green Care -toimintaansa ja miten voisi edistää palveluiden saavutettavuutta asiakkaille.

Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja lupa haastatteluun pyydetään aina etukäteen. Tavoitteena on toteuttaa haastattelut tammi- ja helmikuussa 2017 erikseen sovittavina ajankohtina kasvotusten tai puhelimitse. Aikaa haastatteluun kuluu noin ½ h. Haastattelut nauhoitetaan ja tiedot käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä. Aineisto tuhoetaan opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Haastatteluun osallistuvien henkilöllisyys ei paljastu tutkimuksen missään vaiheessa. Opinnäytetyön ohjaajina Jyväskylän ammattikorkeakoulussa toimivat Pirjo Walden ja Heidi Kihlström, joka on mukana myös toimeksiantajan edustajana. Opinnäytetyön on tarkoitus valmistua kevään 2017 aikana ja tämän jälkeen se on luettavissa verkossa (www.theseus.fi).

Olisiko sinulla halukkuutta osallistua haastatteluun? Mahdollisesta halukkuudesta voi ilmoittaa suoraan minulle sähköpostitse tai puhelimitse. Vastaa myös mielelläni kysymyksiinne aiheesta.

Ystävällisin terveisin,

Leena Lahtinen

Opiskelija, kuntoutuksen ohjaaja (AMK), Jyväskylän ammattikorkeakoulu
(Yhteystiedot)

Liite 2. Lupa haastatteluun

Lupa opinnäytetyötä varten tehtävään haastatteluun

Teitä haastatellaan opinnäytetyöhön, jonka aihe on ”Green Care -toiminnan kehittäminen palveluntuottajan näkökulmasta”. Opinnäytetyön toimeksiantajana on Green Care -koulutusmalli korkea-asteelle -hanke. Ohjaajina toimivat Pirjo Walden ja Heidi Kihlström Jyväskylän ammattikorkeakoulusta. Kihlström toimii samalla myös toimeksiantajan edustajana.

Allekirjoittamalla tämän lupahakemuksen, annatte luvan käyttää haastattelussa kerättyä tietoa opinnäytetyössä. Haastattelut nauhoitetaan ja tämä materiaali on vain opinnäytetyön tekijän hallussa ja käsiteltävänä. Aineisto tuhotaan opinnäytetyön valmistuttua keväällä 2017. Antamanne tiedot käsitellään nimettömänä ja luottamuksellisesti. Valmiista opinnäytetyöstä ei tule ilmi vastaajien henkilöllisyys.

Leena Lahtinen

Opiskelija, kuntoutuksen ohjaaja AMK, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Paikka ja aika

Liite 3. Teemahaastattelurunko

Tausta palveluntuottajasta

- kuka, yrityksen perustamisvuosi
- millaisia palveluja tuottaa
- missä, toimintaympäristön kuvaus
- miten tullut mukaan GC-toimintaan/alalle
- miten GC näkyy käytännön toiminnassa

Asiakkaat

- millaisia asiakkaita, asiakasryhmän kuvaus
- miten asiakkaat ohjautuvat palveluihin
- miten asiakkaat hyötyvät toiminnasta
- mitkä ovat GC-toiminnan hyödyt ja edut

Kehittäminen

- millaisia haasteita tai ongelmia toiminnassa on tai on ollut
- millaisena näet tulevaisuuden GC-alalla, miten kehittäisit toimintaa palveluntuottajana
- miten voisi edistää GC-palveluiden tunnettavuutta ja saavutettavuutta asiakkaille

Muut kommentit ja ajatukset aiheesta

Liite 4. Tutkimuksen tulokset ja johtopäätökset

Tutkimuksen tulokset ja johtopäätökset

1 Toiminnan toteuttaminen Menetelmät <ul style="list-style-type: none"> - eläin- ja luontolähtöisyys - koira-avusteisuus, asiakkaan ohjaus - päivä- ja työtoiminnassa lampaiden ja kotieläinten hoito, puutarhavihjely, metsänhoito	Toimintaympäristö <ul style="list-style-type: none"> - maatila - asumisyksikkö/ryhmäkoti - koulu - päiväkoti - kirjasto	Asiakkaat <ul style="list-style-type: none"> - ikäihmiset - kehitysvammaiset - lapset
2 Toiminnan kehittäminen Haasteet <ul style="list-style-type: none"> - rahoitus - lupa- ja viranomaisasiat - GC-imago - vapaaehtoistoiminta vs. ammattimainen toiminta	Kehittäminen <ul style="list-style-type: none"> - innovatiivisuus/uuden luonti - yhteistyö muiden palveluntuottajien kanssa - toiminnan/palvelun laajentaminen - palveluvalikoiman/fyysisen toimintaympäristön kehittäminen	
3 Palveluiden saavutettavuus tunnettavuuden edistäminen <ul style="list-style-type: none"> - verkostoituminen alan toimijoiden kanssa - yhdistys - moniammatillinen yhteistyö - tapahtumat, koulutukset - medianäkyvyys - hankkeet		